

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP.411.3.2.2025

**Pan
Edward Plicko
Burmistrz Białej
Urząd Miejski w Białej
ul. Rynek 10
48-210 Biała**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/25/002 – Realizacja działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej przez wybrane gminy województwa opolskiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Białej ¹ , ul. Rynek 10, 48-210 Biała
Kierownik jednostki kontrolowanej	Edward Plicko, Burmistrz Białej, od 8 grudnia 2014 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania podejmowane w celu realizacji ochrony przeciwpowodziowej przez wybrane gminy województwa opolskiego
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2022 r. do zakończenia czynności kontrolnych, z uwzględnieniem zagadnień sprzed tego okresu, mających wpływ na ocenę kontrolowanego okresu
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostką przeprowadzającą kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Opolu
Kontroler	Wojciech Jarzyna, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LOP/99/2025 z 25 września 2025 r.

(akta kontroli str. 1)

¹ Dalej: Urząd.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Urząd, pod względem formalnym, nie był w pełni przygotowany do realizacji ochrony przeciwpowodziowej na terenie Gminy. Pomimo że na terenie Gminy nie występowały tereny zalewowe, w Urzędzie obowiązywały dokumenty planistyczne, takie jak *Plan Zarządzania Kryzysowego Gminy Biała*⁴ oraz *Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Biała*, zawierające elementy umożliwiające niezwłoczne podejmowanie działań w sytuacji wystąpienia powodzi. Jednakże oba ww. dokumenty nie były aktualizowane zgodnie z wymogami wskazanymi w ich treści oraz obowiązującym stanem prawnym. PZK zawierał, w odniesieniu do zagrożenia powodziowego, sprzeczne lub niepełne informacje. W Urzędzie, po powodzi z 2024 r. sporządzono *Analizę działań Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego dotyczącą zagrożenia powodziowego, które wystąpiło we wrześniu 2024 r.*⁵, jednakże w żadnym z ww. planów nie zawarto wniosków i rekomendacji wskazanych w *Analizie*, co było działaniem nierzetelnym. W Urzędzie, przez cały okres objęty kontrolą, funkcjonował gminny magazyn przeciwpowodziowy, jednak w momencie jego utworzenia⁶ nie sporządzono analizy zapotrzebowania na sprzęt/wyposażenie niezbędne w przypadku zagrożenia powodziowego w Gminie, co NIK również ocenia jako działanie nierzetelne. Magazyn ten sukcesywnie doposażano, miały jednak miejsce przypadki wydawania sprzętu z ww. magazynu z naruszeniem zasad wynikających z zarządzenia Burmistrza.

Kontrolowana jednostka realizowała przedsięwzięcia, finansowane m.in. z środków zewnętrznych, zmierzające do poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, polegające na doposażaniu jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych⁷ z terenu Gminy. W Urzędzie podjęto również prawidłowe działania, mające na celu realizację wskazanych w *Analizie* wniosków i rekomendacji, polegające m.in.: na zwróceniu się do Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie⁸ o przeprowadzenie pilnych prac konserwacyjnych w celu udrożnienia koryta rzeki Biała po powodzi w 2024 r., czy przeprowadzeniu szkoleń i ćwiczeń dla mieszkańców z zakresu sytuacji kryzysowych - obejmujących również zagrożenie powodziowe.

NIK pozytywnie ocenia podjęte przez Burmistrza działania zapewniające dodatkowe źródła energii na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowej, poprzez wyposażenie Urzędu w instalację fotowoltaiczną z magazynami energii.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: PZK.

⁵ Dalej również: *Analiza*.

⁶ 19 lutego 2019 r.

⁷ Dalej: OSP.

⁸ Dalej: PGW WP.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Działania podejmowane w celu realizacji zadań gminy z zakresu ochrony przeciwpowodziowej

Opis stanu faktycznego

1. *Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Biała* został zatwierdzony przez Burmistrza Białej 21 sierpnia 2012 r. Dokument ten podlegał aktualizacji w 2018 r.⁹, w 2023 r.¹⁰ oraz w 2025 r.¹¹, pomimo tego, że w jego treści wskazano, że będzie aktualizowany na bieżąco według potrzeb, nie rzadziej niż raz do roku. Aktualizacje wynikały m.in. ze zmian organizacyjnych w Urzędzie, zmian w dokumentach wykazanych jako podstawy prawne wykorzystane w trakcie tworzenia ww. *Planu* oraz zmian danych teleadresowych. Dokonana w 2025 r. aktualizacja nie uwzględniała wyników analizy przeprowadzonej w kontrolowanej jednostce po powodzi mającej miejsce w 2024 r., co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Obowiązujący w okresie objętym kontrolą *Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Biała* nie zawierał założeń dotyczących planowanych do podjęcia - przed pojawieniem się zagrożenia - działań, których celem byłoby dążenie do ograniczania strat na wypadek wystąpienia powodzi. Kierownik Referatu Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego¹² wyjaśniła: *zakres Planu koncentruje się przede wszystkim na działaniach interwencyjnych, ratowniczych oraz organizacyjnych podejmowanych po ogłoszeniu zagrożenia powodziowego. Nie ujęto w Planie odrębnego rozdziału dotyczącego planowanych działań prewencyjnych, ponieważ zagadnienia te opisane są w ramach innych dokumentów planistycznych Gminy, w szczególności w PZK. Jednocześnie informuję, że w ramach planowanej aktualizacji Planu zostanie rozważone uzupełnienie Planu o część opisującą działania prewencyjne, obejmujące m.in. monitoring lokalnych cieków wodnych oraz współpracę z jednostkami OSP w zakresie profilaktyki przeciwpowodziowej.*

(akta kontroli str. 43-105, 550, 556-557)

2. W kontrolowanej jednostce nie dysponowano dokumentacją potwierdzającą korzystanie w trakcie opracowywania *Planu operacyjnego ochrony przed powodzią Gminy Biała* z informacji przekazywanych przez inne jednostki administracji publicznej lub instytucje. Kierownik Referatu wyjaśniła: *nie jest mi wiadomym, czy podczas tworzenia Planu¹³ korzystano z informacji przekazywanych przez inne jednostki administracji publicznej i instytucje, jak na przykład sąsiednie gminy. Plan powstawał w momencie, kiedy pracownik opracowujący Plan zatrudniony był na samodzielnym stanowisku. Od lipca 2018 r. do kierowanego przeze mnie Referatu Spraw Obywatelskich dołączono stanowisko ds. Zarządzania Kryzysowego i Sportu. W związku z powyższym, podczas opracowywania nowego Planu, wykorzystane zostaną informacje, które pochodzić będą m.in. od Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej, jednostek organizacyjnych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody*

⁹ Tj. 1 oraz 11 lipca 2018 r.

¹⁰ Tj. 6 października 2023 r.

¹¹ Tj. 1 marca 2025 r. Ponadto do *Planu operacyjnego ochrony przed powodzią Gminy Biała* 2 marca 2025 r. oraz 17 sierpnia 2025 r. dołączono aktualne wykazy sprzętu przechowywanego w magazynie przeciwpowodziowym.

¹² Dalej: Kierownik Referatu.

¹³ W 2012 r.

Polskie, a także jednostek administracji publicznej, takich jak sąsiednie gminy. Ww. Plan nie został skoordynowany z planem powiatowym. Kierownik Referatu wyjaśniła: akty prawne nie przewidują w swoich zapisach np. uzgodnienia lub zatwierdzenia planu dla Gminy przez Starostę. Plan nie zawierał odniesień do Planu przeciwdziałania skutkom suszy¹⁴.

(akta kontroli str. 550, 557)

3. Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Biała zawierał elementy umożliwiające niezwłoczne podejmowanie skoordynowanych działań w sytuacji wystąpienia powodzi, takie jak: 1/ funkcje poszczególnych organów uczestniczących w akcji przeciwpowodziowej; 2/ zasady prowadzenia działań ratowniczych przez różne służby; 3/ zasady współdziałania różnych szczebli administracyjnych, w zależności od skali zagrożenia powodziowego; 4/ zasady przyjmowania, analizowania i przekazywania komunikatów i informacji. W treści ww. Planu wskazano, że jego zapisy nie uwzględniają działań operacyjnych, takich jak akcja ratownicza na terenach zalanych, logistyczne zabezpieczenie działań, a także realizacji zadań związanych z koordynacją działań ratowniczych, m.in. prowadzeniem ewakuacji, realizacją łączności w czasie akcji, opieką społeczną i medyczną, zarządzaniem zasobami sił i środków, które miały być prowadzone w oparciu o PZK. W Planie operacyjnym ochrony przed powodzią Gminy Biała podkreślono, że dokument ten ma zastosowanie do operacyjnych działań przeciwpowodziowych prowadzonych w fazie reagowania, tj. od momentu zidentyfikowania zagrożenia powodziowego, poprzez okres prowadzenia działań ratowniczych, aż do momentu wstępnego oszacowania strat, przed fazą odbudowy. W ww. Planie nie ujęto powierzchni obszarów zagrożonych powodzią w zależności od rodzaju zagrożenia, wyników inwentaryzacji budynków i infrastruktury znajdujących się na obszarach zagrożonych, liczby ludności zamieszkującej na terenach zagrożonych, harmonogramu działań z szacunkowymi kosztami i potencjalnymi źródłami finansowania. Kierownik Referatu wyjaśniła: na obszarze Gminy obowiązuje najniższy stopień zagrożenia powodziowego, co zostało wskazane w PZK. Teren Gminy nie jest narażony na istotne ryzyko powodziowe. Poza tym w obowiązujących przepisach nie istnieje obowiązek ujęcia w Planie ww. elementów.

(akta kontroli str. 45, 54-69, 711)

4. Uzgodniony i zatwierdzony¹⁵ przez Starostę Prudnickiego PZK wprowadzony został zarządzeniem nr OR.0050.104.2019 z 20 maja 2019 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Planu Zarządzania Kryzysowego Gminy Biała”. PZK, pomimo takiego obowiązku, nie był aktualizowany od momentu wprowadzenia go do użytku, co opisano w sekcji Stwierdzone nieprawidłowości.

W PZK wskazano powódź jako zagrożenie o minimalnym prawdopodobieństwie wystąpienia na terenie Gminy, przypisując jej minimalne ryzyko wystąpienia na poziomie „1”, tj. najniższe z możliwych prawdopodobieństwo wystąpienia z najmniejszymi skutkami. Podobną wartość prawdopodobieństwa przypisano tylko zakłóceniom w dostawach paliw, gazu i energii cieplnej. Dokument ten był

¹⁴ O którym mowa w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. poz. 1615).

¹⁵ Pismo nr OR.5531.8.2019 z dnia 12 kwietnia 2019 r. Starosta Prudnicki nie wniósł uwag dotyczących zagrożenia powodziowego.

niespójny w treści odnoszącej się do zagrożenia powodziowego, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W PZK określono zasady i tryb ewakuacji ludności i obiektów użyteczności publicznej. Wskazano również: a/ podmioty odpowiedzialne za prowadzenie monitoringu zagrożenia, b/ tryb uruchamiania niezbędnych sił i środków w momencie wystąpienia zagrożenia, c/ obowiązek Burmistrza informowania w trybie obligatoryjnym ludności przy wykorzystaniu dostępnych środków¹⁶. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *Urząd dysponuje megafonem (tubą alarmową), w chwilach zagrożenia wykorzystywana jest przez pracownika, który z pojazdu przemieszczającego się po terenie miasta informuje mieszkańców o zagrożeniu. Ponadto samochody 15 jednostek OSP z terenu Gminy wyposażone są w systemy nagłaśniające, służące ostrzeganiu ludności w sytuacjach kryzysowych*. Kierownik Referatu wyjaśniła, że postanowienia PZK zostały ustalone przez Burmistrza na podstawie przepisów ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹⁷, z uwzględnieniem prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia powodziowego. *Teren Gminy nie jest narażony na istotne ryzyko powodziowe – nie występują tu odcinki wałów ani urządzenia hydrotechniczne o znaczeniu strategicznym. Z tego względu zagadnieniom związanym z wystąpieniem powodzi przypisano w PZK najniższy stopień zagrożenia*. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *podczas opracowywania Planu ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia Gminy utworzono bazę danych podmiotów podlegających ewakuacji. We wskazaniu podmiotów do ewakuacji przyjęto obszary zamieszkania, tj. ulice i miejscowości oraz ujęto placówkę Zespołu Opieki Zdrowotnej w Białej, jako szczególny obiekt do ewakuacji*. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że *we wrześniu 2025 r. w przesłanych do Wojewody Opolskiego wkładach do wojewódzkiego planu ewakuacji w zakresie obszaru Gminy, wskazano wykaz placówek, zakładów opiekuńczo-leczniczych, w których przebywają osoby z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej zdolności poruszania się*. Podczas opracowywania Planu ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia Gminy Biała utworzono bazę danych podmiotów mogących udzielić pomocy w ewakuacji albo przyjąć ewakuowane osoby. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *Plan ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia Gminy Biała został opracowany na podstawie wytycznych Szefa Obrony Cywilnej Kraju z dnia 17 października 2008 r. w sprawie zasad ewakuacji ludności, zwierząt i mienia na wypadek masowego zagrożenia. W Planie ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia Gminy Biała nie określono odrębnych wymogów dotyczących poziomu szczegółowości planów ewakuacji – jak wyjaśniła Kierownik Referatu: ich zakres, forma i sposób opracowania wynikały bezpośrednio z obowiązujących wówczas wytycznych i przepisów*. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że *po wejściu w życie ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej¹⁸, w Urzędzie prowadzone są prace dostosowawcze, obejmujące opracowanie dodatkowych wykazów i zestawień w zakresie ochrony ludności, w szczególności dotyczących obiektów zbiorowej ochrony, punktów przyjęcia ludności oraz dróg ewakuacji, zgodnie z wymogami określonymi w nowej ustawie*. W PZK nie zawarto szczegółowych procedur ewakuacji podmiotów, które nie mogą samodzielnie – bez pomocy z zewnątrz – jej dokonać. Kierownik Referatu

¹⁶ W tym m.in. syren, ruchomych urządzeń nagłaśniających, telefonii komórkowej i stacjonarnej, rozgłośni radiowych, stacji TV.

¹⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 122, ze zm.

¹⁸ Dz. U. poz. 1907.

wyjaśniła, że w *Planie ewakuacji (przyjęcia) ludności II stopnia Gminy Biała* zawarto wykaz placówek, zakładów opiekuńczo-leczniczych, w których przebywają osoby z niepełnosprawnościami lub o ograniczonej zdolności poruszania się. Ewakuacja tych szczególnych obiektów odbywa się zgodnie z procedurami zawartymi w planach ewakuacji, opracowanych indywidualnie dla każdego obiektu przez osoby zarządzające tymi placówkami. W Urzędzie prowadzone były ćwiczenia dotyczące ewakuacji podmiotu, w którym przebywały osoby o ograniczonej ruchomości lub osoby niemogące samodzielnie się ewakuować¹⁹.

(akta kontroli str. 371-374, 626-689, 709-737)

5. Urząd zorganizował i utrzymywał gminny magazyn przeciwpowodziowy. Zgodnie z treścią zarządzenia Burmistrza z dnia 19 lutego 2019 r.²⁰ gminny magazyn przeciwpowodziowy został usytuowany w siedzibie Urzędu Miejskiego w Białej. Lokalizacja magazynu została zmieniona zarządzeniem Burmistrza z dnia 24 września 2025 r.²¹ – został on przeniesiony do miejscowości Ligota Bialska²².

W okresie objętym kontrolą gminny magazyn przeciwpowodziowy utrzymywany był w budynkach znajdujących się w dobrym stanie technicznym – zapewniających ochronę zgromadzonych sprzętów i materiałów, w szczególności przed warunkami atmosferycznymi. W trakcie oględzin gminnego magazynu przeciwpowodziowego, przeprowadzonych w czasie trwania kontroli NIK²³, stwierdzono, że gminny magazyn przeciwpowodziowy został zlokalizowany na wzniesieniu, na obszarze nieujętych jako zagrożony powodzią, prowadziła do niego utwardzona droga (w dobrym stanie technicznym), a obok budynku znajdował się utwardzony plac manewrowy. Wejście do samego magazynu, znajdującego się wewnątrz budynku, zostało podwyższone w stosunku do poziomu ulicy o około metr. Magazyn został zabezpieczony przed dostępem osób postronnych. W magazynie nie zapewniono awaryjnego źródła zasilania elektrycznego. Sposób rozmieszczenia sprzętu/wyposażenia wewnątrz magazynu, z zachowaniem porządku, umożliwiał bezproblemowy dostęp do każdego elementu wyposażenia magazynu. W magazynie znajdowało się sprawne oświetlenie elektryczne.

(akta kontroli str. 106-113, 403-406)

6. W Urzędzie nie zidentyfikowano potrzeb Gminy w zakresie minimalnej zawartości magazynu przeciwpowodziowego w momencie jego utworzenia (w szczególności poprzez analizę zapotrzebowania z wcześniejszych powodzi, wymianę doświadczeń z gminami poszkodowanymi przez powódź czy konsultacje ze specjalistami), jak również w pozostałym okresie objętym kontrolą, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego* wskazano, że decyzję o uruchomieniu zasobów z magazynu podejmuje Przewodniczący Gminnego Zespołu

¹⁹ Tj. 17-19 marca 2025 r. oraz 18 września 2025 r.

²⁰ Zarządzenie NR OR.0050.47.2019 Burmistrza Białej z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego.

²¹ Zarządzenie NR OR.0050.323.2025 Burmistrza Białej z dnia 24 września 2025 r. zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego.

²² W odległości 4 km od siedziby Urzędu Miejskiego w Białej.

²³ 1 października 2025 r.

Zarządzania Kryzysowego, a w przypadku jego nieobecności jego Zastępcą²⁴. W dokumencie tym uregulowano również zasady i tryb postępowania w przypadkach wydawania materiałów i sprzętów²⁵. Przewidziano też, że dyspozycje wydania materiałów i sprzętu z magazynu powinny być każdorazowo potwierdzane stosownymi dowodami magazynowymi, natomiast użyczenie sprzętu powinno następować na podstawie stosownej umowy²⁶. W ww. *Instrukcji* wskazano również, że *Magazyn po zakończeniu akcji przyjmuje zwroty sprzętu i niewykorzystanych materiałów, uprzednio wydanych na podstawie stosownych dowodów magazynowych, odnotowując ten fakt w dowodzie wydania*²⁷. W treści *Instrukcji* (...) wskazano ponadto, że w terminie 14 dni od daty zakończonych działań zwrócony sprzęt i niewykorzystane materiały poddawane są ocenie określającej ich dalszą przydatność dokonywaną przez komisję powołaną przez Burmistrza Białej²⁸. W trakcie trwania kontroli NIK do magazynu przekazywano nowo zakupywany sprzęt i wyposażenie, m.in. rękawy przeciwpowodziowe, dodatkowe worki na piasek²⁹ oraz mobilny sprzęt oświetleniowy. W Urzędzie w okresie objętym kontrolą corocznie, zgodnie z obowiązkiem wskazanym w ww. *Instrukcji* (...), dokonywano komisyjnego przeglądu i inwentaryzacji sprzętu i wyposażenia znajdującego się na stanie gminnego magazynu przeciwpowodziowego³⁰.

Z gminnego magazynu przeciwpowodziowego wydawano w 2025 r. sprzęt Ochotniczym Strażom Pożarnym³¹ pomimo braku decyzji Przewodniczącego Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Białej w tym zakresie oraz pomimo braku wystąpienia sytuacji kryzysowej związanej z powodzią, co opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Z zasobów gminnego magazynu przeciwpowodziowego użyczano osuszacze podmiotom prywatnym z naruszeniem wymogów wynikających z *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*, co również opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Na stanie magazynu, w okresie kontroli, nie znajdowały się pompy, gdyż – jak wyjaśniła Kierownik Referatu – *sprzęt ten znajduje się na stanie w każdej jednostce OSP, które w ramach współpracy w zakresie realizacji zadań z zarządzania kryzysowego, dysponują pompami zakupionymi przez Urząd. Pompy te są wykorzystywane nie tylko na potrzeby działań przeciwpowodziowych, lecz również w przypadku wystąpienia innych zagrożeń i sytuacji kryzysowych*. Gminnego magazynu przeciwpowodziowego nie wyposażono również w sprzęt do komunikacji³² czy też w artykuły do pomocy poszkodowanym³³. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *wszystkie jednostki OSP na terenie Gminy oraz Urząd*

²⁴ Rozdział 4 *Procedura uruchamiania i tryb postępowania w zakresie dokumentowania gospodarki magazynowej*, ust. 1.

²⁵ Rozdział 4 *Procedura uruchamiania i tryb postępowania w zakresie dokumentowania gospodarki magazynowej*.

²⁶ Dowód wydania sprzętu stanowi załącznik nr 1 do *Instrukcji* (...) a umowa użyczenia - załącznik nr 2 do *Instrukcji* (...).

²⁷ Rozdział 4 ust. 8 *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*.

²⁸ Rozdział 4 ust. 9 *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*.

²⁹ Według stanu na dzień 30 września 2025 r. w magazynie przechowywano 8 tys. sztuk worków.

³⁰ Według stanu na 31 grudnia.

³¹ Dowód wydania Nr 4/2025 (2 pary butów specjalnych i 3 szt. węży tłocznych), Dowód wydania Nr 3/2025 (hełm strażacki 2 szt., buty specjalne 1 para, węże tłoczne 3 szt.), Dowód wydania Nr 2/2025 (wąż tłoczny 2 szt.), Dowód wydania Nr 1/2025 (węże tłoczne 4 szt.).

³² Np. radiotelefony, mobilne przekazniki telefonii komórkowej.

³³ Np. śpiwory, koce, namioty, środki higieniczne, żywność, woda pitna, grzejniki elektryczne i gazowe.

wyposażone są w sprzęt do komunikacji czy radiotelefony. Na chwilę obecną nie ma potrzeby zakupu dodatkowego sprzętu tego typu. Odnośnie braku w magazynie artykułów do pomocy poszkodowanym, Kierownik Referatu wyjaśniła, że artykuły tego rodzaju znajdują się w dyspozycji Urzędu, przechowywane są jednak poza magazynem i nie zostały dodane na jego stan, z uwagi na to, że mogą być wykorzystywane również w innych celach, nie tylko w zagrożeniu powodziowym.

(akta kontroli str. 152, 156, 159, 161, 173-178, 403-406, 441-443, 550, 558, 564-565)

7. W Urzędzie zapewniono warunki lokalowe i techniczne niezbędne do utrzymania ciągłości pracy komórki organizacyjnej urzędu właściwej w sprawach zarządzania kryzysowego w czasie powodzi. Inspektor ds. Zarządzania Kryzysowego i Sportu w Urzędzie dysponował służbowym telefonem komórkowym oraz komputerem stacjonarnym i drukarką. W trakcie trwania kontroli NIK ww. stanowisko zostało wyposażone w komputer przenośny i drukarkę mobilną. Na ww. stanowisku nie zapewniono zasilania awaryjnego na wypadek dłuższej przerwy w dostawie energii elektrycznej. Stanowisko dowodzenia³⁴, zlokalizowane w Sekretariacie Urzędu, zostało jednakże podłączone do wewnętrznej, niezależnej do zewnętrznej, sieci elektrycznej Urzędu, czerpiącej energię z instalacji fotowoltaicznej z magazynami energii. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *nadwyżka energii elektrycznej przekazywana jest do sieci zewnętrznej tylko i wyłącznie wtedy, gdy wszystkie magazyny energii zostają naładowane do pełna. Magazyny energii, połączone z odpowiednimi urządzeniami, umożliwiają zasilanie najważniejszych obwodów, takich jak serwerownie oraz sekretariat*³⁵. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że w budynku Urzędu, podczas awarii zasilania z sieci energetycznej, energia elektryczna przekazywana jest z magazynów energii do falownika, następnie z falownika do modułu zasilania awaryjnego, natomiast do modułu zasilania awaryjnego podłączone zostały najważniejsze obwody w obiekcie. Przy pełnych magazynach energii moduł zasilania awaryjnego jest w stanie zasilić obwody awaryjne i pozwolić na funkcjonowanie Urzędu do trzech dób.

Na stanie Urzędu znajdował się także mobilny agregat prądotwórczy, bieżąco testowany i serwisowany.

Kierownik Referatu wyjaśniła, że w zakresie utrzymywania gotowości systemu łączności radiowej w ramach zadań dot. zarządzania kryzysowego przeprowadzane są regularne testy łączności. Testy odbywają się cyklicznie, raz w tygodniu, w ustalonych dniach, zgodnie z harmonogramem. Wyniki testów każdorazowo odnotowywano w Dzienniku Łączności Urzędu, prowadzonym przez komórkę właściwą ds. zarządzania kryzysowego.

(akta kontroli str. 444-448, 452, 552, 562-564, 616-620, 703, 831)

³⁴ Stanowisko służby dyżurnej.

³⁵ W którym znajduje się stanowisko służby dyżurnej.

8. W okresie objętym kontrolą w Gminie funkcjonował system powiadamiania i ostrzegania ludności, obejmujący: 1/ funkcjonowanie całodobowego dyżuru alarmowego³⁶; 2/ funkcjonowanie na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu zakładki *Zarządzanie kryzysowe*, w której opublikowano informacje dotyczące zagrożeń, zasady postępowania w momencie wystąpienia sytuacji kryzysowych, odnośniki do oficjalnych stron rządowych i instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców; 3/ publikowanie ostrzeżeń i komunikatów³⁷ na stronie internetowej Urzędu³⁸. Burmistrz wyjaśnił, że *na terenie Gminy funkcjonują także ogólnodostępne mechanizmy powiadamiania ludności: Alert RCB, Regionalny System Ostrzegania (RSO), komunikaty przekazywane przez media publiczne oraz syreny alarmowe*. Burmistrz wyjaśnił również, że *zapewnienie i utrzymywanie zasobów niezbędnych do powiadamiania i ostrzegania odbywa się poprzez system SWA³⁹, tj.: syreny alarmowe, dokumentację planistyczną, dzienniki korespondencji radiowej, przeglądy systemu, kanały komunikacji radiowej, treningi SWA*. Ze strony internetowej Urzędu mieszkańcy Gminy mogą pobrać darmową aplikację mobilną *Gmina Biała*. Burmistrz wyjaśnił, że *ww. aplikacji zamieszczone są aktualności dotyczące Gminy oraz komunikaty i ostrzeżenia RSO*. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie przeprowadzono coroczne testy sprawności syren alarmowych zlokalizowanych na terenie Gminy. Z testu przeprowadzonego w trakcie kontroli NIK, tj. 25 września 2025 r., wynikało, że syreny zadziałały i nie stwierdzono problemów technicznych przy ich załączeniu.

(akta kontroli str. 179-180, 187-227, 407-436)

9. W okresie objętym kontrolą w Urzędzie realizowano działania edukacyjne i informacyjne z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, nie były to jednak działania ściśle związane z tematyką zagrożenia powodziowego. Burmistrz wyjaśnił, że z uwagi na niskie prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi na terenie Gminy priorytetowo traktowano inne zagrożenia, w przypadku których oszacowano wyższe prawdopodobieństwo wystąpienia na terenie Gminy. Tematyka szkoleń związanych z zagrożeniem powodziowym została ujęta do realizacji w kolejnych latach jako jeden z wniosków po analizie dotychczasowych doświadczeń⁴⁰. Burmistrz wyjaśnił, że jednostki ochotniczych straży pożarnych z terenu Gminy są szkolone w zakresie zagrożeń powodziowych przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Prudniku. Burmistrz wyjaśnił również, że w 2025 r. złożono dwa wnioski o dotację celową na realizację zadań w ramach Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025-2026 obejmujących realizację szkoleń dla pracowników Urzędu⁴¹ oraz dla mieszkańców Gminy, w trakcie których jednym z omawianych tematów będzie zagrożenie przeciwpowodziowe, *wnioski zostały rozpatrzone pozytywnie, a same szkolenia mają zostać zrealizowane do 15 grudnia 2025 r.* W ramach działań informacyjnych i edukacyjnych, w okresie objętym kontrolą, m.in. na stronie internetowej Urzędu zamieszczono informację, w związku z wejściem w życie ustawy

³⁶ Całodobowy numer alarmowy opublikowany na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu.

³⁷ Dotyczących m.in. ostrzeżeń meteorologicznych, komunikatów RCB.

³⁸ Na stronie głównej oraz w zakładce „Zarządzanie kryzysowe”.

³⁹ System Wczesnego Alarmowania.

⁴⁰ Zawartych w opracowaniu pn. *Analiza działań Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego dotycząca zagrożenia powodziowego, które wystąpiło we wrześniu 2024 r.*

⁴¹ W tym pracowników Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego.

o ochronie ludności i obronie cywilnej, o kampanii społecznej *Bądźmy świadomi i gotowi – zanim zawyją syreny*⁴². Prowadzone działania edukacyjne w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej obejmowały również organizację gminnych zawodów sportowo-pożarniczych oraz organizację spotkań informacyjnych z przedstawicielami Ochotniczych Straży Pożarnych.

Burmistrz wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą w Gminie nie przeprowadzono szkoleń i ćwiczeń z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej, dotyczących bezpośrednio zagrożenia powodziowego. Z uwagi na fakt, że zagrożenie powodziowe na obszarze Gminy ma przypisany niższy stopień ryzyka (stopień pierwszy), ćwiczenia w tym zakresie nie były dotychczas realizowane. Jednakże wnioski wypracowane na szczeblu powiatowym oraz gminnym, w tym na posiedzeniach zespołów zarządzania kryzysowego, wskazują na konieczność podjęcia tematyki powodziowej w przyszłości. Kierownik Referatu wyjaśniła, że w przypadku szkoleń zaplanowanych na 2025 r., zarówno skierowanych do mieszkańców Gminy, jak i dla pracowników Urzędu, we wnioskach o dotację ww. szkoleń określono cele oraz planowane rezultaty przedsięwzięć. W przypadku szkoleń dla mieszkańców Gminy, jako cele wskazano: *podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie reagowania na zagrożenia oraz przygotowanie społeczności lokalnej do skutecznego działania w sytuacjach kryzysowych. Jako zakładane rezultaty założono m.in.: przeprowadzenie czterech szkoleń z udziałem około 200 mieszkańców, opracowanie i dystrybucję 2 tys. broszur informacyjnych, wzrost świadomości mieszkańców w sytuacjach zagrożenia i w temacie systemów ostrzegania i reagowania.* W przypadku szkolenia dla pracowników Urzędu jako cele wskazano: *zwiększenie kompetencji pracowników w zakresie ochrony ludności i zarządzania kryzysowego, poprawa gotowości gminy do skutecznego reagowania na różne rodzaje zagrożeń, zapewnienie profesjonalnej obsługi działań związanych z ochroną mieszkańców gminy.*

(akta kontroli str. 180-182, 234-244, 565-566)

10. Burmistrz wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą *Urząd nie posiadał środków technicznych umożliwiających prowadzenie monitoringu w obszarze przestrzeni publicznej dla zapewnienia ochrony przeciwpowodziowej.*

(akta kontroli str. 2, 182)

11. W Urzędzie analizowano przyczyny powstania strat powodziowych w 2024 r. oraz opracowano wnioski wynikające z powyższych analiz. W protokole z posiedzenia Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego z 27 września 2024 r. jako wskazówki do dalszych działań wskazano m.in. na: 1/ kontynuację monitoringu stanu wód i przygotowanie do ewentualnych kolejnych działań ratowniczych; 2/ przegląd i uzupełnienie zasobów magazynu przeciwpowodziowego; 3/ zlecenie do PGW WP wyczyszczenia koryta rzeki Biała; 4/ polecenie Ochotniczym Strażom Pożarnym dokonania przeglądu drożności rowów i cieków wodnych z terenu Gminy; 5/ wyznaczenie w Gminie punktów dystrybucji piasku na wypadek wystąpienia zagrożenia powodziowego. W związku z powyższym w październiku 2024 r. w Urzędzie sporządzono

⁴² W ramach której zamieszczony na stronie internetowej Urzędu został *Poradnik bezpieczeństwa dla mieszkańców* oraz odnośniki do filmów edukacyjno-informacyjnych (m.in. o rodzajach sygnałów alarmowych, wyposażeniu plecaka ewakuacyjnego). Kampania społeczna zainicjowana przez Wojewodę Opolskiego oraz Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Opolu.

dokument pod nazwą *Analiza działań Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego dotycząca zagrożenia powodziowego, które wystąpiło we wrześniu 2024 r.* W powyższej analizie jako przyczynę wystąpienia zagrożenia wskazano intensywne opady deszczu o charakterze nawałnym, utrzymujące się przez kilka dni, przy równoczesnym wysokim poziomie rzeki Biała. Jednocześnie jako czynniki pogarszające sytuację wymieniono: ograniczoną drożność koryta rzeki (*naniesione drzewa, osady, brak bieżącej konserwacji*) oraz zabudowę mieszkaniową zlokalizowaną w bezpośrednim sąsiedztwie rzeki. W ww. analizie jako wnioski i rekomendacje po posiedzeniach Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego wskazano m.in.: 1/ wystąpienie do PGW WP z prośbą o przeprowadzenie pilnych prac konserwacyjnych w celu udrożnienia koryta rzeki Biała⁴³; 2/ podjęcie działań w celu utworzenia wodowskazu na rzece Biała⁴⁴; 3/ opracowanie nowej mapy zagrożeń powodziowych Gminy; 4/ przeprowadzenie szkoleń i ćwiczeń dla mieszkańców z zakresu sytuacji kryzysowych w swoim zakresie obejmujących również zagrożenie powodziowe; 5/ podjęcie działań w celu wypracowania porozumień pomiędzy samorządami w celu realizacji zadań związanych z prowadzeniem działań w zakresie wystąpienia negatywnych skutków pogodowych, klęski żywiołowej; 6/ konieczność rozbudowy bazy magazynu przeciwpowodziowego⁴⁵; 7/ zakup mobilnych urządzeń oświetlających teren prowadzonych działań. Kierownik Referatu wyjaśniła, w związku z ww. wnioskami i rekomendacjami, że: 1/ *po wystąpieniu podtopień wielokrotnie raportowano do PGW WP o stanie koryt cieków wodnych i występowało o ich udrożnienie. Ponadto Burmistrz, w trakcie oficjalnego spotkania z przedstawicielami PGW WP w Starostwie Powiatowym w Prudniku⁴⁶, także zgłaszał konieczność wykonania prac naprawczych. Dodatkowo, na wystąpienie Opolskiego Urzędu Wojewódzkiego⁴⁷, Burmistrz wskazał, jako jedno z działań do zrealizowania po powodzi, udrożnienie koryta rzeki oraz cieku wodnego Młynówka*; 2/ *Urząd, w ramach działań przygotowawczych, podjął rozmowy z przedstawicielami PGW WP w celu utworzenia wodowskazu na rzece Biała*. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że *w najbliższym czasie Urząd zamierza kontynuować współpracę z PGW WP oraz innymi właściwymi organami, w szczególności w zakresie objęcia monitoringiem rzeki Biała przez lokalne jednostki OSP oraz oceny możliwości i zasadności utworzenia wodowskazu*; 3/ *w odniesieniu do opracowania nowej mapy zagrożeń powodziowych Gminy, Kierownik Referatu wyjaśniła, że opracowanie i aktualizacja map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego należą do zadań PGW WP. Niemniej jednak, w ramach swoich zadań z zakresu zarządzania kryzysowego i planowania przestrzennego, Gmina wykorzystuje dostępne dane i opracowania udostępniane przez inne organy. Na podstawie tych materiałów planowane jest przygotowanie elementów o charakterze planistycznym, które zostaną uwzględnione w aktualizacji Planu*; 4/ *w odniesieniu do wniosku o podjęcie działań w celu wypracowania*

⁴³ Obejmujących usunięcie zatorów, gałęzi, drzew oraz osadów ograniczających przepływ wody.

⁴⁴ W ramach monitoringu stanu wody w rzece Biała.

⁴⁵ M.in. poprzez zakup rękawów powodziowych oraz urządzeń ułatwiających i przyspieszających proces napełniania worków, a także motopompy.

⁴⁶ 15 lipca 2025 r.

⁴⁷ Z 16 października 2024 r. o skatalogowanie potrzeb w zakresie wsparcia siłami i środkami Wojska Polskiego.

porozumień pomiędzy samorządami⁴⁸, Kierownik Referatu wyjaśniła, że na podstawie licznych rozmów, doszło do podjęcia działań na poziomie władz gminnych i powiatowych, tj. powiatu prudnickiego, głubczyckiego i nyskiego. W dniu 23 września 2025 r. w Nysie odbyło się spotkanie z włodarzami powiatów oraz gmin, w tym Gminy Biała. Podczas spotkania ustalono, że powinna nastąpić inwentaryzacja potrzeb oraz sprzętu, jakim dysponują poszczególne powiaty i gminy. Spotkanie dotyczyło również określenia zasad i mechanizmów tworzenia zasobów ochrony ludności, którymi powinny dysponować samorządy w sytuacjach wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych. W spotkaniu udział wzięli również przedstawiciele Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Opolu oraz Komendanci Powiatowi PSP z poszczególnych powiatów.

Kierownik Referatu wyjaśniła również, że przed wrześniem 2024 r. nie występowały, co do zasady, problemy z drożnością rzeki Biała, z wyjątkiem jednej sytuacji, gdy Urząd zgłosił do PGW WP konieczność udrożnienia rzeki Biała⁴⁹, z uwagi na duży wzrost roślinności w korycie rzeki. Na ww. pismo uzyskano odpowiedź ze wskazaniem terminu przeprowadzenia prac, zadanie zostało wykonane. Kierownik Referatu wyjaśniła, że na terenie Gminy nie ma zlokalizowanych budowli przeciwpowodziowych.

(akta kontroli str. 228-230, 391-392, 551-552, 560-562, 567-575)

12. Na podstawie informacji uzyskanej z Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Prudniku⁵⁰, dotyczącej wskazania liczby i lokalizacji działań ratowniczych na terenie Gminy⁵¹ o klasyfikacji zdarzenia *Wypompowanie wody i innych płynów z obiektów*⁵², dokonano w trakcie trwania kontroli NIK oględzin terenów najbardziej zagrożonych lokalnymi podtopieniami. Oględzinami objęto fragmenty rowów przydrożnych w miejscowościach Biała, Łącznik, Wilków, Pogórze oraz Czartowice. W trakcie oględzin ustalono, że wszystkie fragmenty rowów, przynależne Gminie, były utrzymane w należytym stanie, zapewniającym ich drożność. W przypadku miejscowości Wilków stwierdzono, że na objętym oględzinami odcinku, Gmina zainstalowała odwodnienie liniowe. Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej i Zamówień Publicznych Urzędu wyjaśniła, że wykonanie odwodnienia liniowego nastąpiło po otrzymaniu zgłoszenia od Sołtysa wsi⁵³, roboty budowlane zostały wykonane (...) od 19 do 23 maja 2025 r. Od momentu zainstalowania odwodnienia, odprowadzającego spływającą wodę do kanalizacji, nie zaobserwowano sytuacji podtapiania budynków. W miejscowości Czartowice rów przydrożny, należący do właściwości Powiatu Prudnickiego, był niedrożny, zarośnięty gęstą roślinnością. Podobnie w miejscowości Biała, w miejscu oględzin, rów przydrożny, należący do właściwości Powiatu Prudnickiego, był zarośnięty roślinnością.

W odniesieniu do ww. ustaleń z oględzin, Kierownik Referatu Gospodarki Komunalnej i Zamówień Publicznych Urzędu wyjaśniła, że informację

⁴⁸ W celu realizacji zadań związanych z prowadzeniem działań w zakresie wystąpienia negatywnych skutków pogodowych, kłęski żywiołowej.

⁴⁹ Pismo z dnia 30 sierpnia 2023 r., sygn. GKZP.605.6.2023.

⁵⁰ W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK.

⁵¹ Przeprowadzonych w okresie objętym kontrolą.

⁵² Zgodnie z zasadami ewidencjonowania zdarzeń w systemie wspomagania decyzji Państwowej Straży Pożarnej.

⁵³ W czasie gwałtownych opadów deszczu woda spływająca drogami gruntowymi z pól rolnych wdzierała się drogą gminną nr 105505 O do wioski, powodując podtapianie budynków.

o zarośnięciu rowów przez roślinność, przedstawiciele Urzędu otrzymali podczas kontroli NIK. W toku wyjaśniania sprawy, odnośnie miejscowości Czartowice, otrzymaliśmy informację od Radnej Rady Miejskiej w Białej o tym, że sytuacja podtapiania posesji została jej zgłoszona przez panią Sołtys wsi w kwietniu 2025 r. Sprawa ta została przekazana osobiście przez Radną pracownikowi Wydziału Drogownictwa Starostwa Powiatowego w Prudniku. Odnośnie sytuacji w miejscowości Biała wyjaśniła, że Urząd powziął informację o zarośnięciu rowu w trakcie trwania kontroli NIK, sprawa ta zostanie zgłoszona do Starostwa Powiatowego w Prudniku.

W okresie objętym kontrolą nie wpłynęły do Urzędu żadne skargi dotyczące naruszenia stosunków wodnych, ani też na inne działania lub zaniechania wpływające na bezpieczeństwo przeciwpowodziowe Gminy.

(akta kontroli str. 3, 186, 437-439, 690-702, 706-707, 832)

13. W okresie objętym kontrolą Gmina posiadała ubezpieczenie mienia komunalnego z rozszerzeniem zakresu ubezpieczenia o powódź. Podczas powodzi we wrześniu 2024 r. zalana została świetlica wiejska w Radostyni. Urząd prawidłowo zgłosił wystąpienie szkody ubezpieczycielowi i uzyskał odszkodowanie w kwocie 16 081,43 zł.

W ramach działań edukacyjnych i informacyjnych, odnoszących się do działań przeciwpowodziowych, nie zachęcano mieszkańców do zawierania umów ubezpieczenia od skutków powodzi. Kierownik Referatu wyjaśniła, że Urząd zamieszcza informacje o tematyce przeciwpowodziowej na swojej stronie internetowej oraz na profilu Gminy w jednym z serwisów społecznościowych, działania te mają na celu podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie zagrożeń powodziowych, jednak nie obejmują promowania konkretnych rozwiązań komercyjnych, takie jak ubezpieczenia prywatne.

(akta kontroli str. 3, 186, 283, 302, 305, 311, 314, 318, 321, 326, 330, 353, 551, 559-560)

14. W okresie objętym kontrolą w Gminie zrealizowano przedsięwzięcia finansowane ze środków krajowych, celem m.in. poprawy bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, polegające na doposażeniu jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. W 2022 r. dofinansowano zakup samochodu strażackiego dla OSP Grabina (za kwotę 92 000 zł⁵⁴) oraz zakup sprzętu pożarniczego za kwotę 92 372,56 zł⁵⁵. W 2023 r. dofinansowano zakup sprzętu i umundurowania dla strażaków ochotników za łączną kwotę 73 178,30 zł⁵⁶. W 2024 r. dofinansowano zakup sprzętu i umundurowania dla strażaków ochotników za łączną kwotę 158 669,40 zł⁵⁷. W 2025 r. w Urzędzie podjęto działania w celu zakupu samochodów pożarniczych, w tym lekkiego samochodu specjalnego dla OSP w Białej⁵⁸, samochodu ratowniczo-gaśniczego GCBA dla OSP w Chrzelicach⁵⁹

⁵⁴ Wkład Gminy 37 000 zł, fundusz sołecki 5 000 zł, wkład własny jednostki OSP 50 000 zł.

⁵⁵ W tym dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Opolu w kwocie 44 100 zł.

⁵⁶ W tym dofinansowanie z WFOŚiGW w Opolu w kwocie 36 500 zł.

⁵⁷ W tym dofinansowanie z WFOŚiGW w Opolu w kwocie 79 100 zł.

⁵⁸ Umowa dotacji Nr BZK.II.OSP.3.2025 z dnia 13 sierpnia 2025 r. na kwotę 760 000 zł (na 100% kosztów realizacji zadania), zawarta pomiędzy Wojewodą Opolskim a Gminą Biała.

⁵⁹ Umowa dotacji Nr BZK.II.OSP.4.2025 z dnia 13 sierpnia 2025 r. na kwotę 1 800 000 zł (na 100% kosztów realizacji zadania), zawarta pomiędzy Wojewodą Opolskim a Gminą Biała.

oraz ciężkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego dla kolejnej z jednostek OSP z terenu Gminy⁶⁰. W 2025 r. w Urzędzie zakupiono sprzęt dla ośmiu jednostek OSP z terenu Gminy⁶¹ oraz złożono wnioski do WFOŚiGW na kwotę 211 539,30 zł w celu zakupu sprzętu i wyposażenia dla 10 jednostek OSP.

Burmistrz wyjaśnił, że *biorąc pod uwagę zagrożenia powodziowe, które nastąpiły w 2024 r., postanowiono w roku 2025 doposażyć gminny magazyn przeciwpowodziowy. W ramach Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025/2026 złożony został wniosek o dofinansowanie zakupu rękawów przeciwpowodziowych⁶² na kwotę 42 000 zł oraz zakupu oświetlenia technicznego na kwotę 8 755,89 zł.*

(akta kontroli str. 182-184, 259-276, 441-443, 457-468, 474-475, 492-493, 520-526, 708)

15. Burmistrz wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą na terenie Gminy nie zidentyfikowano przypadków niekontrolowanej zabudowy na terenach zalewowych lub zagrożonych powodzią.

(akta kontroli str. 3, 186)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Plan operacyjny ochrony przed powodzią Gminy Biała, zatwierdzony 21 sierpnia 2012 r., został zaktualizowany jedynie w 2018 r.⁶³, w 2023 r.⁶⁴ oraz w 2025 r.⁶⁵ pomimo tego, że w jego treści wskazano, że będzie aktualizowany na bieżąco według potrzeb, nie rzadziej niż raz do roku. Aktualizacje dokumentu wynikały m.in. ze zmian organizacyjnych w Urzędzie, zmian w dokumentach wykazanych jako podstawy prawne wykorzystane w trakcie tworzenia Planu oraz zmian w danych teleadresowych. Ponadto w przypadku stwierdzenia, że wystąpiły okoliczności uzasadniające odstępianie od dokonania aktualizacji, decyzja w tym zakresie, jak i ww. okoliczności nie były dokumentowane. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *na obszarze Gminy obowiązuje najniższy stopień zagrożenia powodziowego, teren Gminy nie jest narażony na istotne zagrożenie powodziowe. Plan był weryfikowany na bieżąco pod względem aktualności danych, natomiast formalne zmiany wprowadzano jedynie w latach, w których pojawiły się merytoryczne podstawy do ich dokonania.* Kierownik Referatu wyjaśnił również, że *po doświadczeniach nabytych po powodzi w 2024 r., planuje się wprowadzenie procedury corocznego potwierdzania aktualności Planu, nawet w przypadku braku zmian merytorycznych, w celu zapewnienia pełnej zgodności z przyjętymi założeniami i zasadami.*

Dokonane aktualizacje Planu nie uwzględniały wyników analizy z powodzi mającej miejsce w 2024 r., co zdaniem NIK było działaniem nierzetelnym. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *po powodzi w 2024 r. rozpoczęto w Urzędzie prace*

⁶⁰ Umowa o partnerstwie na rzecz przygotowania i realizacji Projektu pn. *Budowa remiz strażackich, zakup samochodów ratowniczo-gaśniczych i wyposażenia dla opolskich jednostek OSP dotkniętych powodzią*. Przewidywana wartość planowanego zakupu ok. 2 000 000 zł.

⁶¹ Na kwotę 65 331 zł.

⁶² Zostały dostarczone do Urzędu w trakcie trwania kontroli NIK.

⁶³ Tj. 1 oraz 11 lipca 2018 r.

⁶⁴ Tj. 6 października 2023 r.

⁶⁵ Tj. 1 marca 2025 r. W dniach 2 marca i 17 sierpnia 2025 r. do ww. dokumentu załączono aktualne wykazy sprzętu przechowywanego w magazynie przeciwpowodziowym.

związane z kompleksowym przygotowaniem dokumentacji powodziowej, obejmującej analizę przyczyn, przebiegu oraz skutków zdarzenia, a także ocenę skuteczności podejmowanych działań. Z uwagi na zakres i stopień szczegółowości niezbędnych opracowań, w momencie przygotowania ostatniej aktualizacji Planu, dokumentacja ta nie była jeszcze gotowa do wykorzystania. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że wnioski i rekomendacje wynikające z powodzi 2024 r. zostaną uwzględnione w kolejnej aktualizacji dokumentu lub przy tworzeniu nowego planu. W odniesieniu do powyższych wyjaśnień NIK zaznacza, że okres jednego roku od momentu wystąpienia zagrożenia kryzysowego na ograniczonym obszarze Gminy, powinien być wystarczający do aktualizacji Planu przynajmniej w zakresie wynikającym ze sporządzonej w Urzędzie Analizy działań Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego dotyczącej zagrożenia powodziowego, które wystąpiło we wrześniu 2024 r.

(akta kontroli str. 43-105, 550, 555-556)

2. Pomimo obowiązku wskazanego w art. 5 ust. 3 ustawy o zarządzaniu kryzysowym, zgodnie z którym plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata, PZK nie został ani razu zaktualizowany od momentu jego zatwierdzenia w 2019 r. Zgodnie z zarządzeniem z dnia 20 maja 2019 r.⁶⁶, nadzór nad aktualizacją Planu zarządzania kryzysowego powierzono Kierownikowi Referatu Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego. Kierownik Referatu wyjaśniła, że *przeoczenie to spowodowane było w pierwszej kolejności głównie przez rotację pracowników na tym stanowisku (od 2019 r. trzeci pracownik). Do zaniedbania tego przyczyniła się także konieczność realizacji priorytetowych zadań związanych z sytuacją związaną z bezpieczeństwem państwa. W pierwszej kolejności realizowane były działania związane z wybuchem wojny na Ukrainie oraz opracowaniem „Planu operacyjnego funkcjonowania Gminy Biała w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa państwa i w czasie wojny”*. Kierownik Referatu wyjaśnił również, że obecnie, na stanowisku zatrudniono nowego pracownika z doświadczeniem w kierowaniu w sytuacjach kryzysowych i rozpoczęte zostaną prace analityczne ukierunkowane na kompleksową aktualizację przedmiotowego PZK.

(akta kontroli str. 549, 554, 626, 639-641, 685)

3. W obowiązującym w okresie objętym kontrolą PZK, w siatce bezpieczeństwa zagrożenia związanego z powodzią⁶⁷, w odniesieniu do zadań i obowiązków uczestników zdarzenia: a/ nie przypisano żadnej roli podmiotowi odpowiedzialnemu za dostawę i dystrybucję wody⁶⁸; b/ w odniesieniu do roli Straży Pożarnej nie przypisano żadnej roli na etapie reagowania i odbudowy⁶⁹; c/ w odniesieniu do Komendy Powiatowej Policji w Prudniku nie wskazano ww. podmiotu jako współpracującego na etapie przygotowania⁷⁰; d/ nie wskazano podmiotu wiodącego odpowiedzialnego za etap odbudowy. W ocenie NIK, powyższe zapisy świadczą o nierzetelnym opracowaniu siatki bezpieczeństwa w PZK. W treści ww. dokumentu wskazano m.in., że: *nieprzewidywalne, ciągłe*

⁶⁶ § 3 ust. 2 zarządzenia NR OR.0050.104.2019 z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie wprowadzenia do użytku „Planu Zarządzania Kryzysowego Gminy Biała”.

⁶⁷ Str. 73-75 PZK.

⁶⁸ Str. 75 PZK.

⁶⁹ Str. 74 PZK. Odbudowa – m.in. usuwanie skutków sytuacji kryzysowych.

⁷⁰ Str. 74 PZK.

zmiany pogodowe (...) stwarzają stałe zagrożenie powodziowe. Na terenach szczególnie zagrożonych należy liczyć się z możliwością organizowania ewakuacji w szerokim zakresie. Jednocześnie, w tym samym dokumencie wskazano, że na terenie Gminy brak jest zagrożenia powodziowego, przy dużych opadach mogą wystąpić lokalne podtopienia, nie zidentyfikowano jednak terenów szczególnie zagrożonych, na mapie zagrożenia powodziowego nie zaznaczono żadnych miejsc na terenie Gminy jako obszarów potencjalnie zagrożonych. W ocenie NIK powyższe zapisy świadczą o braku rzetelności w ujęciu tematyki przeciwpowodziowej w PZK. Kierownik Referatu wyjaśniła, że na powyższe przeoczenie składa się kilka czynników. W chwili tworzenia PZK, w 2019 r., mieliśmy do czynienia z inną sytuacją. Nie było do tamtej pory żadnego zagrożenia powodziowego w Gminie i stąd też brak doświadczeń w tej dziedzinie wpłynął zapewne na te zaniechania. Doświadczenia i prace analityczne po powodzi we wrześniu 2024 r. jednoznacznie wskazują, że pominięcie jednostek Straży Pożarnej w PZK było oczywistą omyłką, która w najbliższym czasie zostanie skorygowana przy aktualizacji dokumentu w zakresie powodzi. Kierownik Referatu wyjaśniła również, że brak przypisania pozostałym podmiotom roli w siatce bezpieczeństwa wynikał z braku doświadczenia z występującym zjawiskiem jakim jest powódź. Kierownik Referatu wyjaśniła, że po wrześniu 2024 r. podjęto w Urzędzie prace analityczne w celu opracowania wniosków po powodzi, efektem czego będzie zaktualizowany PZK w zakresie zagrożenia powodziowego.

(akta kontroli str. 549, 554-555, 686-689)

4. W Urzędzie w 2025 r. czterokrotnie⁷¹ wydano sprzęt z gminnego magazynu przeciwpowodziowego jednostkom OSP, pomimo braku wystąpienia sytuacji kryzysowej lub innych nadzwyczajnych zdarzeń w zakresie zagrożenia powodziowego, co stanowiło naruszenie zapisów *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*⁷². Kierownik Referatu wyjaśniła, że wydawanie sprzętu następowało na podstawie złożonych wniosków przez poszczególne jednostki, następnie dokonywano weryfikacji i Przewodniczący Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego wydawał zgodę na wydanie sprzętu. Pomimo braku wystąpienia sytuacji kryzysowej w zakresie zagrożenia powodziowego, *podczas wydawania sprzętu kierowano się koniecznością odtworzenia uszkodzonego sprzętu w celu zapewnienia strażakom OSP niezbędnej ochrony*. W odniesieniu do powyższych wyjaśnień, NIK zauważa, że w Załączniku nr 1 *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego* jednoznacznie wskazano⁷³, że decyzję o uruchomieniu zasobów z magazynu podejmuje się w przypadku zaistnienia sytuacji kryzysowej⁷⁴. W opinii NIK uszkodzenie węży strażackich lub obuwia nie wyczerpuje definicji zdarzeń nadzwyczajnych.

(akta kontroli str. 152-162, 174-175, 550, 558)

⁷¹ Dowód wydania Nr 4/2025 (2 pary butów specjalnych i 3 szt. węży tłocznych), Dowód wydania Nr 3/2025 (hełm strażacki 2 szt., buty specjalne 1 para, węże tłoczne 3 szt.), Dowód wydania Nr 2/2025 (wąż tłoczny 2 szt.), Dowód wydania Nr 1/2025 (węże tłoczne 4 szt.).

⁷² W Rozdziale 4 ust. 1 wskazano, że decyzję o uruchomieniu zasobów z magazynu podejmuje Przewodniczący Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Białej, na podstawie bieżącej oceny sytuacji kryzysowej.

⁷³ Rozdział 4 ust. 1 i 2.

⁷⁴ Lub innych nadzwyczajnych zdarzeń.

5. W odniesieniu do sprzętu, który znajdował się na stanie gminnego magazynu przeciwpowodziowego:

a/ z osobami, którym użyczono osuszaczy, nie zawarto umowy użyczenia na wzorach wskazanych w Załączniku nr 2 *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*, pomimo takiego obowiązku wskazanego w Rozdziale 4 ust. 4 *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*;

b/ z magazynu przeciwpowodziowego wydano w 2025 r. osuszacz, pomimo braku decyzji Przewodniczącego Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Białej oraz braku wystąpienia sytuacji kryzysowej w zakresie zagrożenia powodziowego w 2025 r.⁷⁵;

c/ w trzech przypadkach użyczenia osuszaczy w 2024 r.⁷⁶, osoby, którym użyczono sprzętów, nie dokonały jego zwrotu do dnia wszczęcia czynności kontrolnych przez NIK⁷⁷, a Urząd nie podjął działań mających na celu wyegzekwowania zwrotu sprzętu;

d/ w przypadkach gdy osoby, którym użyczono osuszaczy, zwróciły je do Urzędu⁷⁸, Urząd nie dysponował dokumentacją potwierdzającą, że osoby oddające sprzęt dokonały/zleciły przed jego zwrotem przeprowadzenie generalnego przeglądu i konserwacji sprzętu, pomimo że obowiązek taki został wskazany w treści Załącznika nr 2 do *Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego*⁷⁹.

Kierownik Referatu wyjaśniła, że:

a/ osuszacze zakupiono zaraz po powodzi w 2024 r., gdy mieszkańcy Gminy pilnie potrzebowali tych urządzeń. *W związku z powyższym, po otrzymaniu ustnej zgody Burmistrza, wydano je mieszkańcom na prowizorycznie i w pośpiechu sporządzonych protokołach. Było to oczywiście zaniedbanie, ale wynikające ze stanu wyższej konieczności*;

b/ oraz c/ osuszacze użyczane były zawsze w porozumieniu z Burmistrzem i za jego zgodą, *niestety nie zostało to odnotowane w dokumentacji. W 2025 r. osuszacz został wypożyczony osobie, która zgłosiła taką potrzebę, gdyż w skutek deszczy nawalnych woda gruntowa podeszła do pomieszczeń piwnicy i zaistniała potrzeba osuszania ścian. W związku z tym, mając na względzie dobro mieszkańców, użyczono jej urządzenie*;

d/ osoby, którym użyczono osuszacze nie dokonały ich zwrotu w 2024 r., tłumacząc że sprzęt jest im nadal potrzebny. *Z początkiem bieżącego roku nastąpiła zmiana pracownika na stanowisku Inspektora ds. zarządzania kryzysowego i sportu, sprawa zwrotu osuszaczy została wówczas przeoczona. Obecnie, osoby które wypożyczyły sprzęt, dokonały jego zwrotu⁸⁰ i osuszacze znajdują się już w magazynie przeciwpowodziowym*;

e/ osoby, które wypożyczyły sprzęt oddały go bez dokonanego przeglądu i konserwacji, *natomiast zaznaczyć należy, że sprzęt w momencie zwrotu został*

⁷⁵ W Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego w Rozdziale 4 ust. 1 wskazano, że decyzję o uruchomieniu zasobów z magazynu podejmuje Przewodniczący Gminnego Zespołu Zarządzania Kryzysowego w Białej, na podstawie bieżącej oceny sytuacji kryzysowej.

⁷⁶ Z 8 października 2024 r., 13 listopada 2024 r., 27 września 2024 r.

⁷⁷ Tj. na dzień 26 września 2025 r.

⁷⁸ Dokumenty z 30 września 2024 r., 4 listopada 2024 r., 28 października 2024 r., 9 października 2024 r., 8 października 2024 r., 18 października 2024 r.

⁷⁹ W § 8.

⁸⁰ Po interwencji telefonicznej pracownika.

sprawdzony przez pracownika Urzędu i jest sprawny, nie zniszczony. Nie żądano dokumentów potwierdzających przeprowadzenie serwisowania użyczanego sprzętu, z uwagi na szczególną sytuację, która dotyczyła osób poszkodowanych, często w trudnej sytuacji finansowej. Koszt przeglądu i konserwacji osuszaczy mógłby przekroczyć ich wartość. W najbliższym czasie nastąpi aktualizacja Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego, w której zostaną zamieszczone urealnione zapisy, po analizie z przebytych doświadczeń.

(akta kontroli str. 141-151, 174-178, 551, 559)

6. W okresie objętym kontrolą, jak również na etapie tworzenia magazynu przeciwpowodziowego⁸¹, nie sporządzono analizy i nie zidentyfikowano potrzeb Gminy w zakresie minimalnej jego zawartości (w szczególności poprzez wymianę doświadczeń z gminami poszkodowanymi przez powódź, konsultacje ze specjalistami czy też z uwzględnieniem wielkości i rodzaju zagrożeń powodziowych na terenie Gminy, liczby mieszkańców i innych osób przebywających / mogących przebywać na zagrożonych terenach). Powyższe świadczyło o niepełnej rzetelności działań w ramach realizacji zadania określonego w art. 7 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym⁸².

Kierownik Referatu wyjaśniła, że *na podstawie doświadczenia wynikającego ze współpracy w innych zakresach rozpoczęto wyposażanie magazynu. Jednocześnie prowadzono działania zmierzające do zabezpieczenia w niezbędny sprzęt jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu Gminy, które stanowią główne siły i środki podczas prowadzonych działań w zakresie zabezpieczenia przeciwpowodziowego.* Kierownik Referatu wyjaśniła również, że w związku ze zwiększeniem częstotliwości występowania negatywnych zjawisk pogodowych, systematycznie *doposaża się magazyn w niezbędny sprzęt przeciwpowodziowy. Referat Spraw Obywatelskich i Zarządzania Kryzysowego prowadzi stałą analizę zapotrzebowania na sprzęt, wyposażenie niezbędne w przypadku zagrożenia powodziowego w Gminie*⁸³.

W odniesieniu do powyższych wyjaśnień NIK zauważa, że uzasadnione jest oczekiwanie od Urzędu rzetelnej realizacji obowiązku wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego w taki sposób, aby realnie zaspokajał on zbiorowe potrzeby wspólnoty w tym zakresie⁸⁴. Zawartość magazynu nie może być zatem dowolna, ale powinna być określona w wyniku profesjonalnego procesu analitycznego przeprowadzonego przez osoby / podmioty dysponujące odpowiednimi kwalifikacjami (np. w zakresie zarządzania kryzysowego, prowadzenia działań ratowniczych, pomocy poszkodowanym).

(akta kontroli str. 550, 558, 621-624)

⁸¹ Zarządzenie NR OR 0050.47.2019 z dnia 19 lutego 2019 r. w sprawie utworzenia Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego.

⁸² Dz. U. z 2025 r. poz. 1153, ze zm.

⁸³ Informacje o konieczności doposażenia magazynu zawarto w notatkach służbowych z przeglądu stanu magazynu na dzień 31 grudnia 2023 r. oraz na dzień 31 grudnia 2024 r.

⁸⁴ Np. w zakresie zarządzania kryzysowego, prowadzenia działań ratowniczych, pomocy poszkodowanym, z uwzględnieniem wielkości i rodzaju zagrożeń powodziowych na terenie gminy, liczby mieszkańców i innych osób przebywających / mogących przebywać na zagrożonych terenach.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Uwagi	Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
Wnioski	Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o: 1. Podjęcie działań w celu aktualizacji Planu Zarządzania Kryzysowego Gminy Biała oraz Planu operacyjnego ochrony przed powodzią Gminy Biała. 2. Dostosowanie treści <i>Instrukcji funkcjonowania Gminnego Magazynu Przeciwpowodziowego</i> do zakresu podejmowanej z OSP współpracy, w sytuacji braku zagrożenia powodziowego. 3. Dokonanie analizy potrzeb Gminy w zakresie minimalnej zawartości magazynu przeciwpowodziowego, z uwzględnieniem doświadczeń po powodzi z 2024 r.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań. W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 17 grudnia 2025 r.

	Najwyższa Izba Kontroli
	Delegatura w Opolu
Kontroler	Dyrektor
Wojciech Jarzyna	Arkadiusz Kuglarz
główny specjalista kontroli państwowej	p. o. Dyrektora
<i>podpisano elektronicznie</i>	<i>podpisano elektronicznie</i>